

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobkyně: **S. Z.**
bytem X.

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 6. 2019, č. j. X.

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobkyně před rozpadem Československa pracovala pro odštěpný závod Čedoku se sídlem na Slovensku. V souladu s úpravou vztahů v oblasti sociálního zabezpečení mezi Českem a Slovenskem po roce 1992 se tato doba zabezpečení žalobkyně považovala za slovenskou. Žalovaná poté na žádost žalobkyně o předčasný starobní důchod rozhodla, že jí přizná český dílčí důchod za dobu po rozpadu federace. Podle žalobkyně však slovenskému nositeli pojištění nepředala nutné podklady. A sama si je nevyžádala pro vlastní posouzení věci. Kvůli tomu žalobkyně měla přijít o započtení letních brigád v době jejích středoškolských studií. Krajský soud proto musel přezkoumat, zda žalovaná postupovala při rozhodování o starobním důchodu žalobkyně správně a nezkrátila ji při součinnosti se slovenským nositelem pojištění.

II. Skutkové okolnosti a rozhodnutí správních orgánů

2. Žalobkyně dne 19. 5. 2016 podala žádost o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku s požadovaným datem přiznání od 13. 9. 2016. Co se doby pojištění týče, za období od 1. 9. 1973 do 30. 4. 2013 odkázala na evidenci žalované. V období od 24. 4. 1978 do 11. 3. 1991 ji zaměstnával Čedok, odštěpný závod, správa cestovních kanceláří Bratislava („Čedok“). V době od 12. 3. 1991 do 9. 3. 1992 pečovala o dítě do čtyř let věku. Od 11. 4. 1994 do 30. 4. 2013 žalobkyně vykonávala samostatně výdělečnou činnost. V době od 1. 9. 2012 do 1. 4. 2014 nadto pečovala o svoji matku, závislou na její péči. Od 7. 4. 2014 je žalobkyně v evidenci Úřadu práce. Vychovala dvě děti narozené v letech 1981 a 1988.
3. Žalovaná rozhodnutím ze dne 27. 10. 2016, č. j. X. („první prvostupňové rozhodnutí“), žalobkyni přiznala dílčí starobní důchod ve výši 2.529 Kč měsíčně. Dobu pojištění žalobkyně získanou do 31. 12. 1992 považovala za slovenskou.
4. Žalobkyně podala proti prvnímu prvostupňovému rozhodnutí námitky. Tvrdila, že jí žalovaná nezapočetla dobu studia na Vysoké škole ekonomické v Praze od 1. 9. 1977 do 23. 4. 1978. Žalovaná se obrátila na slovenského nositele pojištění se žádostí o zhodnocení tohoto období a zaslání změnového formuláře E 205 SK o dobách pojištění. Žalobkyni o tomto postupu informovala. Námitkám žalobkyně poté vyhověla rozhodnutím ze dne 23. 2. 2017, č. j. X. („první rozhodnutí žalované“). Žalobkyni přiznala starobní důchod ve výši 2.532 Kč měsíčně (po valorizaci jí náleželo 2.619 Kč). Započtetla jí dobu studia, brigády v červnu a červenci 1977 u zaměstnavatele Silnice n. p. Brno – závod Uherské Hradiště a pracovní poměr v JZD Zbuzany v září 1977.
5. Žalobkyně následně požádala o starobní důchod před dosažením důchodového věku ze Slovenska s datem od vzniku nároku. Žalovaná jí proto dodatečně započtetla náhradní dobu pojištění uchazeče o zaměstnání v období od 23. 3. 2012 do 21. 6. 2012. A přepočtetla důchod podle § 56 odst. 1 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění („zákon o důchodovém pojištění“) s přihlédnutím k čl. 6 a 52 odst. 1 písm. b) nařízení č. 883/2004 („nařízení 883/2004“). Rozhodnutím ze dne 20. 5. 2019 pod č. j. X. žalobkyni od 13. 9. 2016 zvýšila starobní důchod na 2.557 Kč měsíčně („prvostupňové rozhodnutí“).
6. Žalobkyně opět podala námitky. Namítala, že v přehledu doby pojištění schází dříve započítávané údaje z několika letních brigád v české části republiky v době studia na

Gymnáziu v Uherském Brodě v letech 1973-1977. Upozorňovala také, že za období od 24. 4. 1978 do 31. 12. 1985 v přehledu doby pojištění chybí údaj o výdělku a vyměřovací základ. Zdůrazňovala, že nikdy nepracovala na Slovensku, ani pro firmu ze Slovenska. Stejně tak nikdy nepracovala v jiném členském státě, ani pro společnost z jiného členského státu EU. Pracovala pouze pro československou společnost Čedok. Předčasný starobní důchod jí doporučili zkušení specialisté žalované jako jediné vhodné řešení zakončení její kariéry. Požádala proto o prověření výpočtu starobního důchodu.

7. Žalovaná nicméně rozhodnutím ze dne 28. 6. 2019, č. j. X., námitky žalobkyně zamítla a potvrdila prvostupňové rozhodnutí („rozhodnutí žalované“). Uvedla, že doby zabezpečení získané do 31. 12. 1992 se ve smyslu čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (sdělení č. 228/1993 Sb.; „Smlouva“) považují za doby zabezpečení Slovenské republiky. Slovenský nositel pojištění byl proto příslušným k hodnocení dob pojištění v bývalém Československu. V případě žalobkyně zhodnotil dobu od 1. 9. 1973 až do 11. 3. 1991. Českou dobou pojištění pro nárok a výši dílčího starobního důchodu byla až doba samostatně výdělečné činnosti od 11. 4. 1994 do 30. 4. 2013, doba v evidenci uchazečů o zaměstnání a doba péče o osobu závislou. Dobu českého pojištění proto žalobkyně získala pouze v rozsahu 20 let a 11 dnů. Podmínky nároku na starobní důchod podle § 31 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění splnila pouze s přihlédnutím k dobám pojištění získaným na Slovensku. Poté žalovaná rekapitulovala výpočet výše starobního důchodu a neshledala v něm pochybení.
8. K námitkám žalobkyně žalovaná uvedla, že brigády během studií na uherskobrodském gymnáziu jí podle evidenčních listů důchodového pojištění od tehdejšího zaměstnavatele byly započteny. Tuto dobu potvrdil slovenský nositelem pojištění na příslušném tiskopisu E 205. To platí i pro dobu studií na Vysoké škole ekonomické v Praze, která se taktéž považuje za slovenskou dobu pojištění. Žalovaná vyšla z toho, jak jí potvrdil slovenský nositel pojištění. V reakci na námitku žalobkyně, že na Slovensku nikdy nepracovala, žalovaná odkázala na právní úpravu hodnocení pojištění v bývalém Československu do 31. 12. 1992. Ve vztahu k námitce chybějícího vyměřovacího základu za období od 24. 4. 1978 do 31. 12. 1985 žalovaná odkázala na § 18 zákona o důchodovém pojištění, podle kterého se do rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu a výpočtového základu nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. Tam stanovené výjimky se žalobkyně netýkají.

III. Obsah žaloby

9. Žalobkyně namítá, že žalovaná při stanovení výše důchodu žalobkyně nezapočetla všechny její zaměstnavatele, zejména „*Restaurace a jídelny Uherský Brod*“ a „*silnice Uherské Hradiště*“. Stalo se tak nejméně čtyřikrát ve vztahu ke každoroční letní brigádě v době jejího středoškolského studia. Žalovaná pak podle žalobkyně nepředala všechny potřebné údaje o výše uvedených letních brigádách slovenským úřadům k výpočtu jimi vyplácené druhé části důchodu. Žalovaná si ani všechny potřebné údaje ke stanovení důchodu od příslušných orgánů na Slovensku nevyžádala. Žalobkyně by v důsledku toho utrpěla dlouhodobou až trvalou finanční újmu ve vypláceném důchodu. Žalobkyně proto navrhl, aby žalovaná znovu zjistila skutečný stav věci výpočtu jejího předčasného starobního

důchodu, sdílela s příslušnými slovenskými úřady všechny potřebné údaje, na základě nových zjištění vypočítala důchod žalobkyně a informovala ji o výsledku svého šetření.

10. V rámci doplnění žaloby poté žalobkyně navrhla, aby žalovaná do dvou měsíců od právní moci rozsudku krajského soudu zohlednila nová zjištění o skutečném stavu věci, následně znova provedla výpočet důchodu žalobkyně, odeslala na její adresu písemný výsledek výpočtu a zpětně uhradila žalobkyni případné nedoplatky důchodu. Při novém výpočtu měla žalovaná podle žalobkyně sdílet všechny podklady s příslušným úřadem na Slovensku.

IV. Vyjádření žalované

11. V souvislosti s výkonem zaměstnání žalobkyně v době od 24. 4. 1978 do 11. 3. 1991 u Čedoku žalovaná předně uvádí, že cílem unijní úpravy je zachovat nároky vyplývající z právních předpisů členského státu EU bez ohledu na pohyb oprávněné osoby napříč členskými státy. Smlouva pak měla zabránit dvojímu uplatnění nároku ve věcech sociálního zabezpečení jednou osobou, která před rozdělením Československa měla dobu pojištění v druhé části tehdejší federace. Muselo se zvolit kritérium, které nebude mít diskriminační charakter a poskytne možnost uplatnění nároků z doby existence federálního státu právě jen jednou. Tímto kritériem je podle čl. 20 Smlouvy sídlo zaměstnavatelské organizace ke dni 31. 12. 1992. Toto ustanovení je od 1. 5. 2010 součástí nařízení 883/2004. Dané kolizní kritérium tedy dopadá na nárok každé osoby, která pracovala (získala dobu pojištění) před rozdělením Československa.
12. Mezi účastníky není sporu, že doba pojištění žalobkyně získaná do 31. 12. 1992 se považuje za slovenskou dobu pojištění. Podle osobního listu důchodového pojištění žalobkyně plně prokázala a žalovaná jí zhodnotila dobu pojištění od 1. 9. 1973 do 11. 3. 1991. Tento osobní list byl součástí evropského formuláře (osvědčení o průběhu pojištění pojištěné osoby), který žalovaná dne 28. 3. 2018 zaslala slovenskému nositeli pojištění.
13. Vzhledem k námitkám žalobkyně, že jí nebyly zhodnoceny letní brigády při studiu v letech 1974 až 1976, požádal slovenský nositel pojištění o zaslání dokladu o studiu žalobkyně na Vysoké škole ekonomické v Praze a evidenční listy důchodového pojištění. V odpovědi ze dne 1. 8. 2019 žalovaná požadované na Slovensko zaslala. Jak žalovaná uvedla, dobu pojištění od 1. 9. 1973 do 11. 3. 1991 žalobkyni zhodnotila plně. Námitka žalobkyně na nesprávné započtení všech zaměstnavatelů v době jejího studia je tudíž irelevantní. Namítá-li žalobkyně, že žalovaná nepředala slovenskému nositeli pojištění všechny potřebné údaje k výpočtu slovenského starobního důchodu, pak žalovaná odkazuje na výše uvedené. Žalovaná v souladu s nařízením 883/2004 použila ke komunikaci mezi ní a slovenským nositelem pojištění evropský formulář E 207 CZ. Sdělila dobu pojištění, již žalobkyně získala na území České republiky.
14. Namítá-li žalobkyně, že si žalovaná nevyžádala všechny potřebné údaje od příslušných úřadů na Slovensku pro stanovení výše důchodu, pak žalovaná odkazuje na evidenční list důchodového zabezpečení ze dne 8. 4. 1992, vyhotovený Čedokem. Prokazuje dobu pojištění (zaměstnání) žalobkyně od 24. 4. 1978 do 11. 3. 1991, kterou žalovaná pro účely stanovení výše starobního důchodu, resp. její procentní výměry plně zhodnotila. Žádnou

další konkrétní dobu pojištění (zaměstnání), kterou žalobkyně měla získat či získala na Slovensku, slovenský nositel pojištění nepotvrdil. Nezmiňuje se o ní ani žalobkyně a žalované známa není.

15. Žalovaná dodává, že výši starobního důchodu resp. jeho procentní výši ovlivňují dva faktory: délka doby pojištění a výše dosahovaných vyměřovacích základů v rozhodném období. Při pohledu na osobní list důchodového pojištění žalobkyně lze shledat, že jí chybí doba pojištění od 12. 3. 1991 do 10. 4. 1994, od 1. 9. 2010 do 17. 5. 2011 a doba od 2. 4. 2014 do 6. 4. 2014. Neprokázala ji, ani se k ní nijak nevyjádřila. Současně lze zjistit, že žalobkyně od 11. 4. 1994 do 31. 12. 2009 vykonávala činnost osoby samostatně výdělečně činné.
16. Co se týká výše vyměřovacích základů v rozhodném období, podle § 5b odst. 1 věty první před středníkem zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, je vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu. Žalobkyně si tedy sama určila výši vyměřovacích základů hodnotitelných pro účely důchodového pojištění v letech 1994 až 2009, které jsou součástí rozhodného období kalendářních let 1986 až 2015. Žalobkyní určená výše vyměřovacích základů se zcela logicky musela promítnout do výše starobního důchodu. Tato položka je jedním ze základních faktorů ovlivňující výši starobního důchodu. Žalovaná postupovala v souladu s platnými zákonnými předpisy i nařízením.

V. Replika žalobkyně

17. Žalobkyně v reakci na vyjádření žalované uvádí, že zřejmě měla už před půlstoletím očekávat, že úřady nezajistí všechny potřebné doklady k tomu, aby v případě dožití se starobního důchodu měla důstojné žití. Žalobkyně chce jen znovu vypočítat důchod se zahrnutím nově nalezených dokladů, aby se výpočet co nejvíce blížil správnému výpočtu. Nevyžaduje mnohostránkové komentáře k tomu, že někde nechce přiznat chybu.

VI. Posouzení věci krajským soudem

18. Žaloba splňuje podmínky své přípustnosti. Podala ji oprávněná osoba v zákonné lhůtě. Krajský soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
19. V průběhu řízení před krajským soudem došlo ke změně ve složení soudu. Samosoudkyni, které byla věc původně přidělena, ke dni 31. 12. 2020 zanikla funkce soudkyně z důvodů podle § 94 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. V souladu s platným rozvrhem práce krajského soudu pro rok 2021 byla tato věc přidělena novému samosoudci.
20. Krajský soud také dodává, že žaloba byla na hraně projednatelnosti. Zejména je třeba uvést, že krajský soud usnesením ze dne 24. 9. 2019 vyzval žalobkyni k doplnění žalobního návrhu (petitu). Žalobkyně na tuto výzvu sice zareagovala, nicméně odpovídající petit neformulovala. Krajský soud by ovšem jednal přepjatě formalisticky, pokud by z toho důvodu žalobu odmítl. Je mu jasné, že cílem žalobkyně je zrušení rozhodnutí žalované.

Obzvláště ve věci starobního důchodu, ve které žalobkyni nezastupuje právní profesionál, by proto odmítnutí její žaloby představovalo porušení práva na přístup k soudu (srov. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech *Bulena proti České republice*, 20. 4. 2004, č. 57567/00, a *Kadlec proti České republice*, 25. 5. 2004, 49478/99). Krajský soud proto žalobu meritorně projednal.

21. Žaloba nicméně **není důvodná**.

22. V návaznosti na argumentaci žalované krajský soud považuje za vhodné krátce shrnout relevantní právní úpravu. Jejím hlavním zdroje je nařízení 883/2004. Zakládá se na několika principech. Prvním z nich je princip *sčítání dob* pojištění. Ten pojištěnci zaručuje ochranu jeho práv v jednotlivých pojistných systémech členských států EU. Druhým principem je tzv. *princip dílčení* (čl. 52 nařízení č. 883/2004). Podle něj postupuje příslušná instituce členského státu při výpočtu poměrné dávky. Nejprve musí vypočítat teoretickou výši a následně skutečnou výši dávky (poměrná dávka). Postupuje takto:

- i) teoretická výše dávky se rovná dávce, kterou by dotyčná osoba měla nárok, pokud by všechny doby pojištění nebo bydlení získané podle právních předpisů ostatních členských států získala ke dni přiznání dávky podle uplatněných právních předpisů. Pokud podle těchto právních předpisů výše dávky nezávisí na délce získaných dob, považuje se uvedená výše za teoretickou výši;
- ii) příslušná instituce pak stanoví skutečnou výši poměrné dávky tak, že použije na teoretickou výši poměr mezi délkou dob získaných před vznikem sociální události podle uplatněných právních předpisů a celkové délky dob získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů všech dotčených členských států.

23. Ustanovení čl. 52 nařízení 883/2004 má v první řadě umožňuje realizovat *princip rovnosti nakládání s dobami pojištění* získanými v různých členských státech. Děje se tak na základě mechanismu sčítání dob, které se použijí pro výpočet tzv. teoretické dávky. Ta se musí následně v poměru získaných dob pojištění „podílit“ v poměru k době pojištění získané v tom členském státě, jehož nositel pojištění (kompetentní instituce) rozhoduje o přiznání důchodové dávky. Smyslem je umožnit pojištěnci „fiktivní“ splnění podmínek potřebné doby pojištění pro získání nároku na dávku podle vnitrostátních předpisů členského státu, v němž pojištěnec žádá o přiznání důchodové dávky.

24. Bez použití základních principů obsažených v nařízení 883/2004 by pojištěnci v situaci obdobné žalobkyni nemohli dosáhnout hodnocení všech svých dob pojištění. Jejich česká doba pojištění by nestačila, aby jim vznikl nárok na „sólo“ český starobní důchod. Právě princip sčítání dob pojištění a dílčení zajišťuje maximální zachování jejich práv v obou systémech sociálního zabezpečení nástupnických států československé federace. Jakkoliv tento mechanismus nemusí zajišťovat materiální spravedlnost, stojí na principu formální rovnosti nakládání s dobami pojištění. Zároveň respektuje pojistný princip, který skýtá možnost dosáhnout na důchodovou dávku ve všech členských státech EU, kde pojištěnec odváděl pojistné déle než jeden rok.

25. Podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy, který je součástí přílohy k nařízení 883/2004, platí, že *doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují*

za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem.

26. Je třeba souhlasit se žalovanou, že kvůli zaměstnání žalobkyně u Čedoku sídlícího na Slovensku se doba pojištění žalobkyně získaná do 31. 12. 1992 považuje za slovenskou. Žalobkyně pak v žalobě nezpochybňuje práci žalované s relevantní právní úpravou. Její námitky se týkají spíše skutkového základu věci a procesních kroků žalované. Krajský soud každopádně konstatuje, že nezjistil při přezkumu rozhodnutí žalované žádné vady, k nimž by musel sám přihlížet z úřední povinnosti. Žalovaná své rozhodnutí odůvodnila přezkoumatelně. A správně aplikovala relevantní právní úpravu.
27. *Žalobkyně pak v žalobě namítá, že se nestaly skutečnosti, které se ovšem staly.* Ze spisového materiálu (konkrétně osobního listu důchodového pojištění) opravdu plyne, že žalovaná zhodnotila dobu pojištění již od 1. 9. 1973, tedy včetně celého období jejich gymnaziálních studií, jak se toho žalobkyně domáhá.
28. Žalovaná také příkladně komunikovala se svým slovenským protějškem a zprostředkovala mu vše, co ve věci žalobkyně měla k dispozici. Doba, jejíž zohlednění se žalobkyně domáhá, díky tomu byla započtena. Žalovaná tedy žalobkyni nijak na jejich právech nekrátila. Naopak je svým procesním postupem i meritorním posouzením věci odpovídajícím způsobem chránila. Lze odkázat na vyjádření žalované k žalobě, ve kterém popisuje průběh její součinnosti se slovenskou správou sociálního zabezpečení. Vše, co žalovaná uvádí, odpovídá obsahu spisového materiálu.
29. Žalovaná si pak podle krajského soudu vyžádala všechny potřebné údaje od příslušných úřadů na Slovensku pro vlastní posouzení věci a stanovení výše důchodu. Stěžejní je evidenční list důchodového zabezpečení od společnosti Čedok, který stvrzuje zaměstnání žalobkyně od 24. 4. 1978 do 11. 3. 1991. Tuto dobu žalovaná plně zhodnotila. O jiném zaměstnání ze Slovenska ze spisu neplynou žádné informace.
30. Pokud tedy žalobkyně namítá opomenutí jejich letních brigád během středoškolských studií, nedostatečnou součinnost žalované se slovenským nositelem pojištění, která se měla projevit i v tom, že si od něj nevyžádala potřebné údaje pro vlastní posouzení věci, jde o námitky nedůvodné.

VII. Závěr a náklady řízení

31. Krajský soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné. Proto žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl. Šlo o námitky velmi obecného charakteru. Krajský soud je přesto vypořádal – s ohledem na jistou míru benevolence vůči právníkem nezastoupené žalobkyni ve věci sociálního zabezpečení - v konkrétnější míře, ve které přezkoumal rozhodnutí žalované, včetně řízení předcházejícího jeho vydání.
32. Neúspěšná žalobkyně pak nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované v souvislosti s tímto řízením žádné náklady řízení nad rámec její běžné administrativní činnosti nevznikly (§ 60 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 27. ledna 2021

Martin Kopa, v. r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
B. Z.